

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXXVII. De effectu peccati quantum ad reatum pœnæ sit
effectus peccati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

sequitur detrimentū
nitoris, vt in litera
dicitur. Sed primo
modo est, qua forma
liter dicit peccator,
& sic eā suscipit Ma
gister sēn. 10. distin.
4. contra quem etiā
arguit Scot. Verum
tamen si quis diligen
ter attendit, vide
bit utrobique vnam
solam priuationem
diuersis rationibus
diuersimode signifi
catam. Anima nan
que Deo iuncta per
charitatem, conform
atur Deo, conuer
titur ad illum, con
iungitur illi, illumi
natur ab illo, fulget
ex illo. Et per oppo
situm, priuatio con
iunctionis ex pecca
to, opposita facit, &
elongatio, dissimili
tudo, auersio, macu
laque dicitur. Pro
pter quod dicendū
est, qd licet auctor
maculam à propria
nominis significa
tione declarat: in
tendit tamen macu
læ nomine, illā pri
uationē vt ex actu,
qua formaliter pec
cator dicitur post a
ctum peccator. Cuius
signum est, quod de
effectibus peccati
tractans, tres im
numerat, corruptio
nem boni, maculā,
& reatum. Et con
stat, quod a peccati
effectū, peccator
post actum dicitur,
& non à primo de
clarato, nec tercio,
igitur a secundo. Et
hæc dixerim, ne vi
deamur digressi.
Quia ergo formale
signum maculæ est,
quo formaliter pec
cator post actum dī
peccator: quia pri
uatione coniunctio
nis ad Deum, vt ex
peccato est, & dicit
tur peccator. Quā
uis maculæ nomen
exprimat hoc secun
dum quendam spec
ialem effectum, scil
licet remotionē ni
toris: ideo non est
alius effectus pecca
ti querendus, quo
quis sit peccator post
actum. Et confirma
tur, quia sicut dum
actu peccat, dicitur
malus & peccator a
uersione actuali: ita
post auersionem rema
nente, quæ nil aliud
est quam priuatio
conuersionis ad Deū
ex peccato.

rediens per motū contrarium. F
AD PRIMVM ergo dicendū,
q post actum peccati nihil posi
tū remanet in anima nisi di
spositio, uel habitus: remanet
tñ aliquid priuatiue, s. priuatio
coniunctionis ad diuinū lumē.
AD SECYNDVM dicendū, q
transcunte obstaculo corporis,
remanet corpus diaphanum in
æquali propinquitate & habitu
dine ad corpus illuminans, &
ideo statim umbra transit: sed
remoto actu peccati, nō rema
net aīain eadē habitudine ad
Deū. vnde nō est similis ratio.

AD TERTIVM dicendū, q
actus peccati facit distantiam à
Deo, quam quidem distantia
sequitur defectus nitoris hoc
modo, sicut motus localis facit
localē distantiam. Vnde sicut
cessante motu locali, non tollit
distantia localis: ita nec cessante
actu peccati, tollitur macula.

QVÆSTIO LXXXVII.

De reatu pene, in octo articu
los diuisa.

DEINDE considerandū
est de reatu pene. Et
primò, de ipso reatu.
Secundò, de mortali & veniali
peccato, quæ distinguuntur se
cundum reatum.

Et circa primum quærentur
octo,

¶ Primò, Vtrum reatus pene
sit effectus peccati.

¶ Secundò, Vtrum peccatum
possit esse pena alterius peccati.

¶ Tertio, Vtrum aliquod pec
catū faciat reum aterna pœna.

¶ Quarto, Vtrum faciat reum
pena infinita s. m. quantitatem.

¶ Quinto, Vtrum omne pecca
tum faciat reum aterna & infi
nita pœna.

¶ Sexto, Vtrum reatus pene pos
sit remanere post peccatum.

¶ Septimò, Vtrum omnis pœna
inferatur pro aliquo peccato.

¶ Octauo, Vtrum vnus sit reus
pene pro peccato alterius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum reatus pene sit effectus
peccati.

AD PRIMVM sic proceditur,
Vt q reatus pene non sit
effectus peccati. Quod enim p
accidens se habet ad aliquid, nō
vī esse proprius effectus eius:
sed reatus pene per accidens se

habet ad peccatum, cū sit præ
ter intentionem peccantis. ergo
reatus pene non est effe
ctus peccati.

¶ 2. Præter. Malum non est causa
boni: sed pena bona est, cum sit
iusta & à Deo. ergo nō est effe
ctus peccati, quod est malum.

¶ 3. Præter. Aug. dicit in 1. Con
fess. * q oīs inordinatus animus
sibi ipsi est pena: sed pœna non
causat reatū alterius pene, quia
sic iretur in infinitū. ergo pec
catum non causat reatū pene.

SED CONTRA est, quod dicit
Rom. 2. Tribulatio & angustia
in animam omnem operantis
malum: sed operari malum est
peccare. ergo peccatum indu
cit penam, quæ nomine tribu
lationis & angustia designatur.

RESPOND. Dicendum, quod ex rebus natura
bus ad res humanas deriuatur, vt id quod con
aliquid insurgit, ab eo detrimentum patitur.
demus enim in reb. naturalib. quod vnum ex
rium uehementius agit, altero contrario super
niente: propter quod aquæ calefactæ magis co
gelantur, vt dicitur in 2. Meteororum. vnde in
minibus hoc ex naturali inclinatione inuenitur.
ut unusquisque deprimat eum, qui contrari
insurgit. Manifestum est autem, quod quacun
cōtinetur sub aliquo ordine, sunt quo dammodo
unum in ordine ad principii ordinis. vnde qu
quid cōtra ordinem aliquem insurgit, conficit
est ut ab eo ordine & principe ordinis deprimatur.
Cum autem peccatum sit actus inordinatus, ma
festum est, q quicumque peccat, contra aliquem
dinem agit: & ideo ab ipso ordine consequetur
qd deprimatur, quæ quidem depressio pena est
de s. m. tres ordines, quibus subditur humanitas
luntas, triplici pena potest homo puniri. Prime
dem enim subditur humana natura ordini
priar rationis. Secundò, ordini exterioris hominis
gubernantis uel spiritualiter, uel temporaliter, po
litice, seu œconomicæ. Tertio, subditur humana
ordini diuini regiminis. Quilibet autem horum
ordinum per peccatum perueritur, dum ille
peccat, agit & contra rationem, & contra legem
manam, & contra legem diuinam. vnde triplicem
penam incurrit, unam quidem à seipso, quæ
conscientiæ reuorsus, aliam uero ab hominibus
tiam vero à Deo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod pena con
sequitur peccatum, in quantum malum est
ne suæ inordinationis: vnde sicut malum est
accidens in actu peccantis præter intentionem
suis, ita & reatus pene.

AD SECYNDVM dicendum, qd pena quidem
ita esse potest & à Deo, & ab homine infligenda
ipsa pena non est effectus peccati directe, sed
dispositiue. Sed peccatum facit hominē esse
pena, quod est malum. dicit enim Dion. 4. contra
diuin. no. * quod puniri non est malum, scilicet
pena dignum. vnde reatus pene directe potest
tur effectus peccati.

AD TERTIVM dicendum, qd pena illa inordinata
animi debetur peccato ex hoc, qd ordinem
peruerit: sit autem reus alterius pene per hoc
peruerit ordinem legis diuinæ, uel humane.

a. dist. 30. q.
1. ar. 2. cor.
& dist. 32.
q. 1. ar. 1. cor.
& dist. 42. q.
1. ar. 2. cor.
Et in expo.
lib. 1. ca. 1. ad
3. & 4.

Super
cū agitur
ma. Artic.
nam.
N. arti. 1. q. 1.
uerie, q. am
corpore artu
ad 1. q. 3. 6.
cans extrema
ad 1. q. 3. 6.
mar mediu
malis
directe iustit
ad 1. q. 3. 6.
sio Cum em
1. 1. 4. 4.
catur, vnum
num est agere
tra ordinem
rum, deprim
dine. Illud est
care, hoc est
Et quoniam n
peccato dign
quis puniri, nō
puniret: sō hoc
dum

ARTICVLVS II.

Vtrum peccatum possit esse pena peccati.

AD SECVNDVM sic procedit. **V**t qd peccatum non possit esse pena peccati. Pœna. n. sunt inductæ, ut per eas homines reducantur ad bonum virtutis, ut patet per Philosophum in 10. Ethic. * sed per peccatum non reducitur homo in bonum virtutis, sed in oppositum. ergo peccatum non est pena peccati.

¶ 2 Præt. Pœnæ iuste sūt a Deo, ut patet per Aug. in lib. 83. q. 1. peccatum autem nō est a Deo, & est iniustum: non ergo peccatum potest esse pena peccati. **¶ 3** Præt. De rōne pœnæ est qd sit contra voluntatem: sed peccatum est a voluntate, ut ex supradictis patet. * ergo peccatum non potest esse pena peccati.

SED CONTRA est, qd Greg. dicit super Ezech. * quod quædam peccata sunt pœnæ peccati.

RESPON. Dicendum, qd de peccato dupliciter loqui possimus, per se. & per accidens. Per se quidem nullo modo peccatum potest esse pena peccati. Peccatum enim per se consideratū sicut in actu voluntatis, est carentia boni convenientis. ergo. Probatur minor: qd magis cōueniens est voluntati boni honestum, quā commo dūm. Et cōfirmatur, quia habitio boni cōmodi est simpliciter pœna. ergo magis & maior pœna est ablatio boni, quā habitio boni, quāto magis cōuenit voluntati, & maius est.

AD HOMINEM vero, auctorem scilicet: quia ipsemet inquit. de Malo. quæst. 1. ar. 4. ad secundum, tractans illud August. Insuper Dicitur sic est, vt omnis inordinatus animus sibi ipsi sit pœna, dicit quod ex eo quod inordinatio illa inuit quis quodammodo patitur, immiscetur ratio pœnæ. In oppositū est, quia inordinatio illa vt in voluntate effect culpa, & culpa per se est pœna, quia per se cōuenit culpe esse in voluntate. Præterea, auctor multū esse dimittit, dicens quot modis peccatum potest esse pœna, & negas formaliter, & affirmans ex parte cause subiectæ actus & effectus, & tacens hoc.

AD EVIDENTIA huius difficultatis scilicet est, quod dicitur

Auidia, siue actus exterior, ut patet cum aliqui graui labore opprimuntur, & dāno, ut expleat actum peccati, sicut illud Sap. 5. Lassari sumus in uia iniquitatis. Tertio modo ex parte effectus, vt scilicet aliquod peccatum dicatur pena respectu effectus cōsequentis: sed hīs duobus vltimis modis unum peccati non solum est pœna præcedentis peccati, sed etiam sui.

AD PRIMUM ergo dicendū, qd hoc etiam, qd quod aliqui puniuntur a Deo, dum permittit eos in aliqua peccata profluere, ad bonum virtutis ordinatur, quandoque quidem etiam ipsorum qui peccant, cum scilicet post peccatum humiliores & cautiore relurgunt. Semper autem est ad emendationem aliorum, qui videntes aliquos ruere de peccato in peccatum, magis reformidant peccare. In alijs autem duobus modis manifestum est, qd pœna ordinat ad emendationē: quia hoc ipsum, qd homo laborem & detrimentum patitur in peccando, natū est retrahere hoīes a peccato.

AD SECVNDVM dicendū, qd rō illa peccati de peccato sicut se. & similiter dicendū est ad tertium.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliquod peccatum inducat reatum eterne pœnæ.

AD TERTIVM sic procedit. **V**t qd nullum peccatum inducat reatum eterne pœnæ. Pœna enim iusta adequatur culpe: iustitia enim equalitas est. vnde dicitur 1. Saie 27. In mensura cōtra mensuram cum abiecta fuerit, iudicabit eam. sed peccatum est temporale. ergo non inducit reatum pœnæ eterne.

¶ 2 Præt. Pœna medicine quædam sunt, ut dicitur in 2. Ethic. * sed nulla medicina debet esse infinita, quia ordinatur ad finem. quod autem ordinatur ad finem, non est infinitum, ut Philosophus dicit in 1. Polit. † ergo nulla pœna debet esse infinita.

¶ 3 Præt. Nullus sapiēs facit aliquid, nisi propter se in ipso delectetur: sed Deus non delectatur in perditione hominum, ut dicitur Sap. 1. ergo non punitur homines pœna sempiterna.

¶ 4 Præt. Nihil quod est p accidens, est infinitū: sed pœna est p accidens, nō est enim secundū naturā eius, qui punitur. ergo non potest in infinitū durare.

Prima Secundæ S. Thoma.

tes inordinationem culpæ esse pœnā, distinguunt, qd ipsa dupliciter sumitur, scilicet vt est a voluntate, & sic culpa & nō pœna: & vt est a voluntate, & sic pœna & non culpa: quia in potestate volūtaris est primo modo, & non secundo. Nā voluntas iniquitatem subiectum, non habet formam inherētem in sua potestate, & sic est iusta & ordinatiua culpæ: a Deo autem dicunt, qd est vt a deferēte. Et hæc opinio attribuitur Magistro sent. in 36. dist. 2. & videtur habere multos sequaces, quin etiam S. Tho. tribuitur propter supradicta verba. Et quia hic loquens de peccato p se, dicit, qd peccati per se consideratur secundū quod egreditur a voluntate, sic enim habet rationem culpæ, quasi seruās se a peccato, secundum omnem aliam rationem, pura, secundum quod est in voluntate. Verum in hac re sicut & in cæteris rationi finit & authoritati sanctorum obediendum puto. Rationes autem pro parte affirmatiua, ex disconuenientia & inuoluntario sumuntur.

Ex disconuenientia quidem, quia inordinatio actus voluntatis malum magis est voluntatis, ac propterea nō parua est pena voluntatem illam habere. Ex inuoluntario autem dupliciter. Primo quia talem inordinationem ineffi: non est voluntarium. Secundo, quia talem inordinationem parti nō est voluntariū. cōstat autem & eā ineffi peccanti, & peccantem pari illā dum incurrit illam, nolens illā incurrire si posset exercendo actū peccati. Pro parte autē negatiua ex resolutione pœnæ in Deū vt causam, rō sumit. Cū. n. oīs pœna iusta sit, & a Deo, vt patet p Aug 1. lib. 83. qd. oportet, qd in ordinatione culpæ esse in peccantē, vel incurrire peccantē,

Inf. art. 5. & 3. q. 86. ar. 4. & 2. dist. 142. q. 1. artic. 5. & 3. dist. 19. in ar. 3. & 4. dist. 26. q. 1. artic. 3. & 3. cont. c. 147. & 144. & 1. 4. c. 93. Et opu. c. 185 & 188. & Ro. 2. lect. 2.

Lib. 2. Ethic. cap. 3. ante med. to. 5.

Ca. 60. a me dicto. 5.

AA 4 fit

fit a Deo: hoc autem est impossibile. ergo. Consequentia est per se nota. Falsitas autem consequentis probatur, tum quia accidentis esse, est inesse, ac per hoc causans inordinationem vt inhaerentem, causat eam simpliciter: tum quia peccans est malus formaliter denominatione intrinseca, inordinatione vt inhaerente, ac per hoc a Deo. Et haec militat contra vtriusque via: quia incurrere tale inordinationem agendo, est peccare, quod non est a Deo. & incurrere eam recipiendo, est subijci illi, quod consistit in inhesionem, que, vt probatum est, non est a Deo, nisi in me esse peccatum sit a Deo.

Arta, huius quat.

SED CONTRA est, qd dicitur Matth. 25. Ibunt hi in suppliciu aeternum. Et Marci. 3. dicitur: Qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, non habebit remissionem in aeternum, sed erit reus aeterni delicti.

RESPON. Dicendum, qd sicut supra dictum est, * Peccatu ex hoc inducit reatum pena, quod peruenit aliquem ordinem manente autem causa, manet effectus. vnde quando peruerfitas ordinis manet, necesse est qd remaneat reatus pena. Peruerfit autem aliquis ordinem quandoque quidem reparabiliter, qdque autem irreparabiliter: semper enim defectus, quo subtrahitur principium, irreparabilis est. Si autem saluetur principiu, eius virtute alij defectus reparari possunt: sicut si corrumpatur principium uisuum, non potest fieri uisionis reparatio, nisi sola uirtute diuina: si uero saluo principio uisui, aliqua impedi- menta adueniant uisioni, reparari possunt per naturam, uel per artem. Cuiuslibet autem ordinis est aliquid principium, per quod aliquis fit particeps illius ordinis. & ideo si per peccatu corrumpatur principium ordinis quo uoluntas hominis subditur Deo, erit inordinatio quantum est de se irreparabilis, etsi reparari possit uirtute diuina. Principium autem huius ordinis est ultimus finis, cui homo

quia est malum culpa, quod longe peius est. Quae autem asserunt, qd ad saluandum inuoluntarium, parum proliunt propter duo. Primo, qd ipsa priuatio ordinis in actione culpa, non est primo & directe uoluntaria, sed vt ex supra dictis patet, suu fit ad hoc qd malum culpa fit, quod indire- re & secundo uoluntaria sit: quia nemo operatur aspiciens ad malum. Vnde cum pena & culpa distinguantur per uoluntarium & inuoluntarium, & sic uoluntarium in priuatione, vt mallemus illam vitare saluo actu, conseruat in eo culpa malum, consequens est vt aliter inuoluntarium concurrat ad rationem pena. Secundo, quia in haesio, siue passio huius inordi- nationis culpa, aut ponitur effectus actionis inordinatae, quae est peccatum, aut non. Si ponitur effectus, aut formalis, & tunc idem est iudicium de culpa, & tali effectus: sicut idem est iudicium de caecitate & esse caecum, albedine & esse album. Si aliter, quasi sicut passio est effectus actionis, tunc non esset dicendum, quod ipsa essentia peccati est poena, sed sicut suum est factum: & continetur hoc sub tertio membro posito in littera. Si non ponitur effectus, sed ponitur idem & respectu distincta, extra uoluntarium non est. neq. n. uoluntarie un peccans agit, sed se in peccato ponit, & in peccato perseverat. Solutio autem quae datur a Scoto ad rationem factam pro parte negatiua, qd inordinatio ista est a Deo non infligente, sed deferente, nihil omnino ualeat: quia ad rationem pena exigit, qd sit a Deo eo modo quo culpa non est ab eo, i. vt in ipsum reuoluitur tanquam in primam causam positue, uel negatiue, sicut caetera iusta: sed reduci in Deum vt deferentem, non est

reduci in ipsum vt primam causam ergo. Probatur minus habere Deum vt causam deferentem, commune est causa pena. Est enim Deus causa mali culpa deferendo: & non simpliciter negatur, qd sit illius causa, vt affirmatur simpliciter qd est causa pena. Deus igitur vt deferens, non est a quo inhaeret per charitatem: & ideo quacunque peccata auertunt a Deo, charitatem auferentia, quantum est de se, inducunt reatum aeternae poena.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd pena peccato proportionat sicut acerbitatem tam in iudicio diuino, quam in humano: sed sicut August. dicit 21. de ciuit. Dei, in nullo iudicio requirit, vt poena adaequetur culpa sicut in durationem. Non enim quia adulterium, uel homicidium in momento committitur, propter hoc momentanea poena punitur, sed quandoque quidem perpetuo carcere, uel exilio, quandoque etiam morte, in qua non consideratur occisionis mora, sed potius quod in perpetuum auferatur a societate uiuentium: & sic representat suo modo eternitatem poena inflicta diuinitus. Iustum tamen est secundum Gregor. * quod qui in suo aeterno peccauit contra Deum, in aeterno Deipunitur. Dicitur autem aliquis in suo aeterno peccasse, non solum secundum continuationem actus in tota hominis uita durantis, sed quia ex hoc ipso quod finem in peccato constituit, uoluntatem habet in aeternum peccandi. Vnde dicit Greg. 4. Mor. * quod iniqui uoluerunt sine fine uiuere, vt sine fine potuissent in iniquitatibus permanere.

inseparabili effectu. Vel dicatur correctio esse uerba illa dum pluries author replicat, nullo modo peccatum per se esse poenam peccati. neq. enim frustra dicit & replicat nullo modo, & ly. potest. In eodem secundo art. in 1. modo, quo peccatum ponitur na praecedentis peccati, dubium occurrit in Scoto in dicit. 21. qui contra hoc arguit non tanquam saluum, sed facile & dimittendum: quia si peccatu ponitur pena praecedentis peccati, p. p. subtractionem auxilij, sequitur qd peccatu non est in potestate uoluntatis, & uoluntas non potest deficere. Probatur sequela: quia non est in potestate uoluntatis paratum auxilium diuini, quo eger ad recte agendum in defectu peccati. Secundo arguit qd non simile est, qd in actio gratiae ponatur poena, & quod subtractio diuini auxilij restituendum actum sicut ponatur poena, tum quia Deus dedit gratiam antecedentem sicut rectitudinem actus, poena earentia rectitudinis est semper nouum malum: carere gratia est habituale malum. Et ex hoc sequitur, qd in potestate semper debet esse in potestate uoluntatis. In a. sicut per, sed dum habebatur, alioquin vt dictu est, non potest peccare in secundo peccato, qd ponitur pena primi peccati. Ad hoc dicitur negando sequelam, scilicet quod peccatum secundum non est in potestate uoluntatis. nam si sufficit, quod sit in potestate uoluntatis facere quod est, quod potest singulos actus peccati vitare, & quantum in se est, potest ad gratiam reuertentem se parare. Sed de his inferius questione. 109. cum terminatur

... Sicut namque iuste subtrahitur gratia habitualis, sic consequenter auxilium diuinum actuale spectans ad gratiam, quale est auxilium efficax ad non peccandum.

¶ Ad secundum dicitur, quod quia Deus vult omnes homines saluos fieri antecedenter, vult etiam eis gratiam antecedenter, sicut, & rectitudinem

AD SECVNDVM dicendum, quod pena quae est secundum leges humanas infligitur, non semper est medicinalis ei, qui punitur, sed solum alijs sicut cum latro suspenditur non ut ipse emendetur, sed propter alios, ut saltem metu poenae peccare desistant, sicut illud Prou. 19. Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Sic igitur, & aeternae poenae reprobatorum a Deo infligitur, sunt medicinales his, qui consideratione poenarum abstinere a peccatis, secundum illud Psal. 59. Deisti metuentibus te significationem, ut fugiant a facie arcus, ut liberentur dilecti tui.

AD TERTIVM dicendum, quod Deus non delectatur in penis propriis, sed delectatur in ordine iustitiae, quae haec requirit.

AD QVARTVM dicendum, quod poena etsi per accidens ordinatur ad naturam, per se tamen ordinatur ad priuationem ordinis, & ad Dei iustitiam: & ideo durante inordinatione, semper durat poena.

ARTICVLVS IIII.

Utrum peccato debeatur poena infinita secundum quantitatem.

DE QVARTVM sic proceditur. AVT, quod peccato debeatur

ADIVM Dei est contra Deum. Haberetur namque odio Deus non facile, sed ut contrarius commutabili bono nimis amato a peccatore illum odio habente. Sed contra hoc instatur, quia sicut charitas amat Deum in se pure, ita odium Dei terminatur ad ipsum Deum in se pure, & non ut contrarium amato bono.

pena infinita secundum quantitatem. Dicitur enim Hiero. 10. Corripe me Domine, veruntamen in iudicio, & non in furore tuo; ne forte ad nihilum redigas me. Ira autem Dei vel furor metaphorice significat vindictam diuinae iustitiae; redigi autem in nihilum est poena infinita, sicut & ex nihilo aliquid facere, est virtutis infinitae: ergo secundum vindictam diuinam peccatum punitur poena infinita secundum quantitatem.

¶ 2. Praeterea. Quantitati culpe respondet quantitas poenae, secundum illud Deuter. 25. Pro mensura peccati erit & plagarum modus: sed peccatum quod contra Deum committitur, est infinitum: tanto enim grauius est peccatum, quanto maior est persona contra quam peccatur: sicut grauius peccatum est percutere principem, quam percutere hominem priuatum: Dei autem magnitudo est infinita: ergo poena infinita debetur pro peccato, quod contra Deum committitur.

¶ 3. Praeterea. Dupliciter est aliquid infinitum, duratione scilicet, & quantitate: sed duratione est poena infinita, ergo & quantitate.

scit ad contrarietatem inter charitatem, & odium Dei: sunt enim circa idem obiectum, quod, & non circa idem obiectum, quod ut patet, & sic saluatur litera, quod peccatum ex parte conuersionis ad obiectum, non est infinitum, quia est bonum commutabile. Deus enim licet, ut obiectum, quod odium, sit infinitus: ipse tamen, ut constat ex quod & quo, id est, sub ratione mali, non est infinitus, quia non est priuationem boni infiniti, sed commutabilis boni. Dic ergo, quod licet Deus sit obiectum, quod alicuius peccati, nullius tamen peccati est obiectum, nisi sub ratione aliqua finita, quia non nisi dependente a commutabili bono nimis amato, & propterea nullum peccatum ex parte conuersionis est infinitum.

¶ In eodem quarto articulo in responsione ad primum aduerte, quod licet peccatum ex parte sui, quia auersione auferat quantum ex se est, a Deo diuinitatem suam, qua sibi debetur, quod sit omnium finis vltimus, & conuersione conferat diuinam proprietatem bono commutabili, reatum incurrat annihilationis, tanquam reus lesae maiestatis. Neque enim minus meretur, qui priuari beneficio essendi a Deo, quam ab homine sed constat, ab homine iuste priuari aliquem ipso esse, & quantum ab homine fieri potest, annihilari dum occiditur, incineratur, & dispergitur cinis &c. per accidens namque est ad iustitiam humanam, quod remaneat materia, & anima separata, ergo multo iustius potest priuari peccator ipso esse totaliter, quod non ab habente, sed ipso Deo gratuito beneficio suscepto, & conseruato. Si tamen consideretur peccatum, ut fiat sub statuto ordine a diuina iustitia, quae perpetuum statuit poenam, sic peccatum non incurrit reatum annihilationis, quia poena annihilationis repugnat poenae perpetuitatis. Et secundum hanc distinctionem verificare potest dicta hic, & alibi ab auctore, & specialiter in 45. dist. 4. q. 2. artic. 2. questio. 1. ad quartum, ubi vult quod de rigore iustitiae etiam pro peccato originali meretur annihilari. Hoc enim ex nostro demerito intelligendo secundum conuenientiam diuinae iustitiae, quae citra dignum sub materia punitiua est, dicimus non incurri reatum annihilationis.

Super

rum putes docuisse au horem in 4 sent. dist. 2. q. 1. art. 1. ad quintum: quoniam ibi reprehenditur solia similitudo cause aternitatis poene in veniali, & in hoc residuo, & bene dicitur: Vt enim dictum est, in veniali ca est duplex. s. perseverantia culpa, & status non satisfactorius, in hoc residuo causa est solus status. Et ibi dissimilis rō redditur quo ad primam causam: hic vero sola secunda causa, quae communis est omni bus ponitur.

¶ Nec rursus accipias rñsonem ibidem secundo loco datā, nisi recitave. Ipse namque ex propria mente determinat hic, quod in eodem 4. dist. 17. q. 1. art. 3. q. 2. docuerat.

festum est autem, quod in quibusdam peccatis est quidem aliqua inordinatio, non tamen per contrarietatem ad ultimum finem, sed solū circa ea, quae sunt ad finem, in quantum plus, vel minus debite eis intenditur, saluato tamen ordine ad ultimum finem, puta, cum homo, etsi nimis ad aliquam rē temporalem afficiatur, non tñ pro ea vellet Deum offendere, aliquid contra praeceptum eius faciendo. unde huiusmodi peccatis non debetur aeterna poena, sed temporalis.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd peccata nō differunt in infinitum ex parte conuersionis ad bonū commutabile, in qua consistit substantia actus: differunt autē in infinitum ex parte auersionis. Nam quaedam peccata committuntur per auersionem ab ultimo fine: quaedam verō per inordinationem circa ea, quae sunt ad finem: finis autem ultimus ab his D quae sunt ad finem, in infinitum differt.

AD SECVNDVM dicendum, quod peccato originali non debetur poena aeterna ratione suae gravitatis, sed ratione conditionis subiecti, scilicet, hominis, qui sine gratia inuenitur, per quam solum fit remissio poenae. Et similiter dicendum est ad tertium, de veniali peccato. Aeternitas enim poenae non respondet quantitati culpae, sed irremissibilitati ipsius, vt dictum est.

¶ **Super Quaestione 87. Art. sextum.**

ARTICVLVS VI.

¶ *Utrum reatus poenae remaneat post peccatum.*

¶ **Ad sextum sic proceditur.**
¶ **Vt**, qd reatus poenae non remaneat post peccatum. Remota enim causa remouetur effectus: sed peccatum est causa reatus poenae: ergo remoto peccato, cessat reatus poenae.
¶ **3. Prae.** Peccatum remouetur per hoc, qd homo ad virtutem redit: sed virtuoso non debetur

A poena, sed magis praemium: ergo remoto peccato, non remanet reatus poenae.

¶ **3. Prae.** Poenae sunt medicinae, vt dicitur in 2. Eth. * sed postquam aliquis iam est ab infirmitate curatus, non adhibetur sibi medicina. ergo remoto peccato, nō remanet debitum poenae.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. Reg. 12. quod Dauid dixit ad Nathan: Peccaui domino. dixitque Nathan ad Dauid: Dominus quoque transtulit peccatum tuū, non morieris. Veruntamen quia

B blasphemare fecisti inimicos nomen Domini, filius qui natus est tibi, morte morietur. Punitur ergo aliquis a Deo, etiā postquam ei peccatum dimittitur, & sic reatus poenae remanet peccato remoto.

RESPON. Dicendum, qd in peccato duo possunt considerari. factus culpa, & macula sequens. Planum est autē, quod cessante actu peccati, remanet reatus in omnibus peccatis actualibus. Actus enim peccati facit hominem reum poenae, in quantum transgreditur ordinem diuinā iustitiae, ad quem nō redit nisi per quandam recompensationem poenae, quae ad equalitatem iustitiae reducit, vt. s. qui plus uoluntati suae indulget, quam debuit, contra mandatū Dei agens, secundum ordinem diuinā iustitiae aliquid contra illud quod uellet, spontaneus, vel inuitus patiatur: quod etiam in iniurijs hominibus factis obseruatur, vt per recompensationem poenae reintegretur equalitas iustitiae. vnde patet, quod cessante actu peccati, uel iniurię illare, adhuc remanet debitum poenae. Sed si loquamur de ablatione peccati, quantum ad maculam, sic manifestum est, qd macula peccati ab anima auferri nō potest, nisi per hoc quod anima Deo coniungitur, per cuius distāriam datrimonium proprii nitoris incurrebat, quod est macula, vt supra dictum est. * Coniungitur autem Deo homo per uoluntatem. Vnde macula peccati ab homine tolli non potest, nisi uoluntas hominis ordinem diuinę iustitiae acceptet, vt scilicet, vel ipse sibi poenam spontaneus assumat in recompensationem culpe praeterite, vel etiam a Deo illatam patienter sustineat: utroque enim modo poena rationem satisfactionis habet. Poena autem satisfactoria dimittit aliquid de ratione poenae, est enim de ratione poenae, quod sit contra uoluntatem. Poena autem satisfactoria etiam secundum absolutam considerationem sit contra uoluntatem, nō tamē ut nunc, & per hoc est uoluntaria. unde simpliciter est uoluntaria, s. in quid autē inuoluntaria, sicut patet ex his, qd supra de uoluntario, & inuoluntario dicta sunt. * Dicendum est ergo, quod remota macula culpe, potest quidem remanere reatus non poenae simpliciter, sed satisfactorie.

C AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut cessante actu peccati remanet macula, ut supra dictum est, * ita etiam potest remanere reatus: cessante uero macula, non remanet reatus secundum eādem rationem, ut dictum est. *

AD SECVNDVM dicendum, quod uirtuoso non debetur poena, simpliciter, potest tamen sibi deberi poena, ut satisfactoria, quia hoc ipsum ad uirtutem pertinet, ut satisfaciatur pro his, in quibus offendit, uel Deum, uel hominem.

AD TERTIVM dicendum, quod remota macula sanatum est uulnus peccati quantum ad uoluntatē. Requiritur

eam. Et propterea si ante satisfactionem reciduat, non satisfacet extra satisfactorium statū positus, & sic nec in inferno, ubi non satisfacet, sed satis pati possit a quibusdam creditur, nō satisfacet, sed aeternaliter punietur, & in hac uita durante statu peccati mortalis, nō satisfacet ex defectu status.

Cap. 4. ante med. 10. 5.

Super

q. 86. art. 1.

q. 6. ar. 6.

D. 3. 1.

q. 86. art. 1.

In corp. ar.

differe ad temporalia, quod hoc non est secundum se bonum animae, sed in ordine ad aliud. Bonum autem spirituale est secundum se bonum animae, per se loquendo, & propterea sicut se habet ad hoc, quod sunt bona, ita ad hoc quod privationes eorum sunt mala. Temporalia igitur, quia in ordine ad aliud, sunt bona, in ordine quoque ad aliud privationes eorum malitiam, vel bonitatem fortiumur, & poenae esse possunt, propter quod contingit esse pure medicinalia. Spiritualia vero, quae in se sunt bona animae, secundum se quoque privationes eorum sunt mala, ac per hoc nunquam sunt pure medicinalia: sed quae sunt medicinalia sunt poenae, & medicinalia respectu eiusdem. Et hoc intendit littera.

filij pro peccatis proprijs puniuntur, sed pro peccatis parentum.

SED CONTRA est, quod dicitur Ezech. 18. Filius non portabit iniquitatem patris.

RESPON. Dicendum, si loquamur de poena satisfactoria, quae voluntarie assumitur, contingit, quod unus portet poenam alterius, in quantum sunt quodam modo unum, sicut iam dictum est. Si autem loquamur de poena pro peccato infligta, in quantum habet rationem poenae, sic solus unusquisque pro peccato suo punitur, quia actus peccati aliqui personae est. Si autem loquamur de poena, quae habet rationem medicinae, contingit, quod unus punitur pro peccato alterius. Dicitur enim, quod detrimenta corporalium rerum, vel et ipsius corporis, sunt quaedam penales medicinae ordinatae ad salutem animae. Unde nihil prohibet talibus poenis aliquem puniri pro peccato alterius vel a Deo, vel ab homine, ut pote filios pro patribus, & subditos pro Dominis, in quantum sunt quaedam res eorum: ita tamen quod si filius, vel subditus est particeps culpa, huiusmodi poenalis defectus habet rationem poenae quantum ad utrumque. sicut enim qui punitur, & est pro quo punitur. Si vero non sit particeps culpa, habet rationem poenae quantum ad eum pro quo punitur: quantum vero ad eum, qui punitur, rationem medicinae tantum, nisi per accidens in quantum peccato alterius consentit: ordinatur enim ei ad bonum animae, si patienter sustineat. Poena vero spiritualis non sunt medicinae tantum: quia bonum animae non ordinatur ad aliud melius bonum, unde in bonis animae nullus patitur detrimentum sine culpa propria, & propter hoc etiam talibus poenis, ut dicit Hier. in epistola ad Auitum, unus non punitur pro alio: quia quantum ad animam filius non est res patris. unde & huius causam Dominus assignans dicit Ezech. 18. Omnes animae, meae sunt.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod utrumque dictum usque est referendum ad poenas temporales, vel corporales, in quantum filij sunt quaedam res parentum, & successores praedecessorum, vel si referantur ad poenas spirituales, hoc dicitur propter imitationem culpae. unde in Exod. additur. His qui oderunt me. Et in Matth. dicitur. Et vos implete mensuram patrum uestrorum. Dicit autem puniri peccata patrum in filiis, quia filij in peccatis parentum nutriti, pronio-

busdam sanctorum. Aduerte tamen hic, quod poena species mali est quod privationem boni debuit, quado, sicut & c. includit, ne putes omnem negationem boni spiritualis poenae rationem habere.

res sunt ad peccandum tum propter consuetudinem, tum etiam propter exemplum, patrum quasi auctoritatem sequentes: sunt et maiori poena digni, si poenas patrum uidentes, correcti non sunt. Idco autem addidit, In tertiam, & quartam generationem, quia tamen consueverunt homines uiuere, ut tertiam, & quartam generationem uideant, & sic mutuo uidere possunt, & filij peccata parentum ad imitandum, & patres poenas filiorum ad dolendum.

AD SECVNDVM dicendum, quod poenae illae sunt corporales, & temporales, quas iustitia humana uni pro peccato alterius infligit, & sunt remedia quaedam, uel medicinae contra culpas sequentes, ut uel ipsi, qui puniuntur, uel alij cohibeantur a similibus culpis.

AD TERTIVM dicendum, quod magis dicuntur puniri pro peccatis aliorum propinqui, quam extranei, tum quia poena propinquorum quodammodo redundat in illos, qui peccauerunt, ut dictum est, in quantum filius est quaedam res patris. Tum etiam quia, & domestica exempla, & domestica poenae magis mouent, unde quoniam aliquis nutritus est in peccatis parentum, uehementius ea sequitur, etiam ex eorum poenis non est deterritus, obstinatio uidetur: unde & est maiori poena dignus.

QVAESTIO LXXXVIII. De peccato ueniali, & mortali, in sex articulos diuisa.

DEINDE quia peccatum ueniale, & mortale distinguuntur secundum reatum, considerandum est de eis. Et primo considerandum est de ueniali per comparationem ad mortale. Secundum, de ueniali secundum se.

- CIRCA primum quaeruntur sex. Primo, Vtrum ueniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale. Secundo, Vtrum distinguantur genere. Tertio, Vtrum ueniale peccatum sit dispositio ad mortale. Quarto, Vtrum ueniale peccatum possit fieri mortale. Quinto, Vtrum circumstantia aggravans possit de ueniali peccato facere mortale. Sexto, Vtrum peccatum mortale possit fieri ueniale.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum ueniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale.

AD PRIMUM sic proceditur. Vtrum quod ueniale peccatum non conuenienter diuidatur contra mortale. Dicit enim August. 22. lib. contra Faustum.

Super Questionis 88. Articulus primus. In 1. art. q. 28. dubium occurrit ex Sco. in 2. 1. dist. 2. fen. expresse impugnantem, quod ueniale & mortale non distinguuntur ex eo, quod mortale inordinatione circa finem, ueniale autem circa ea, quae sunt ad finem impositae, quia utrumque potest esse & circa finem, & circa ea quae sunt ad finem: cum tamen author hic distinguat ueniale contra mortale ex dicta differentia. Ad hoc dicitur dupliciter. Primo, quod author non intendit nisi de ueniali, & mortali ex genere, haec non distinguuntur ex obiectis. I. sine, & his quae sunt ad finem, obiectio autem procedit de mortali, & ueniali quomodo libet. Sed remanet tunc quaestio, quare absolute author de mortali, & ueniali tractans, ad ueniale, & mortale ex genere descendit. In hoc enim errasse uideatur manifeste, quod in communi tractans, de specialibus determinat, relicto communi. Propre-